

Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau

Haf 2018

DRAFT

Sut mae'r MDPH yn cefnogi'r Pedwar Diben

Mae Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau yn astudio profiad pobl yn y gorffennol a'r presennol yng Nghymru, yn y Deyrnas Unedig ac yn y byd ehangach. Mae'n cynnwys ffactorau a chysyniadau hanesyddol, daearyddol, crefyddol ac anghrefyddol, gwleidyddol, economaidd a chymdeithasol.

Drwy ystyried y datganiadau 'Yr Hyn sy'n Bwysig' am y Dyniaethau, bydd dysgwyr yn astudio pobl, lle, amser a chredoau crefyddol ac anghrefyddol/safbwyntiau byd-eang. Byddant yn dysgu am Gymru, Prydain a'r byd ehangach, yn y gorffennol a'r presennol, er mwyn meithrin gwybodaeth a dealltwriaeth gadarn o gysyniadau hanesyddol, daearyddol, gwleidyddol, economaidd, crefyddol, anghrefyddol a chymdeithasol. Byddant yn dilyn prosesau ymholi, yn dysgu sut i werthuso'r dystiolaeth a ganfyddir ganddynt mewn ffordd feirniadol a sut i gymhwyso a chyfleu eu gwybodaeth yn effeithiol, a bydd hyn yn ei dro yn cyfrannu at feithrin eu gallu a'u huchelgais.

Bydd dysgwyr yn datblygu amrywiaeth o sgiliau a rhinweddau er mwyn dod yn gyfranwyr mentrus, creadigol a dinasyddion cyfrifol Byddant yn ymgysylltu'n feirniadol â materion lleol, cenedlaethol a byd-eang ac yn defnyddio eu gwybodaeth er mwyn creu cysylltiadau rhwng heriau a chyfleoedd yn y gorffennol a'r presennol. Byddant yn dychmygu dyfodol posibl a thrwy hyn yn cyfrannu mewn ffordd gadarnhaol at fywydau pobl yn eu cymuned leol, yng Nghymru, yn y Deyrnas Unedig ac yn y byd ehangach. .

Bydd dysgwyr yn deall eu hawliau, gwerthoedd, moeseg, credoau crefyddol ac anghrefyddol / safbwyntiau byd-eang ac athroniaeth eu hunain ac eraill. Drwy ddeall, parchu a herio gwahanol gredoau crefyddol ac anghrefyddol/safbwyntiau byd-eang a sut i arfer eu hawliau a'u cyfrifoldebau democrataidd, bydd dysgwyr yn dod yn ddinasyddion egwyddorol, gwybodus o Gymru a'r byd ehangach. Byddant yn ystyried, yn archwilio ac yn gwneud dewisiadau gwybodus ynghylch cynaliadwyedd ac effaith eu gweithredoedd eu hunain ac eraill yng Nghymru, yn y Deyrnas Unedig ac yn y byd ehangach.

Drwy ddatblygu eu safbwyntiau personol ar faterion sy'n ymwneud ag amrywiaeth barn grefyddol ac anghrefyddol byd-eang, heriau egwyddorol a chynhwysiant cymdeithasol, byddant yn dod yn unigolion iach, hyderus sy'n barod i fyw bywyd boddhaus fel aelodau gwerthfawr yn y gymdeithas yng Nghymru a'r byd ehangach. Bydd archwilio'r byd naturiol, yn lleol, ledled Cymru ac yn y byd ehangach, yn eu helpu i ddatblygu eu llesiant ac ymdeimlad o le.

Datganiadau Yr Hyn sy'n Bwysig

Mae'r broses ymholi yn galluogi pobl i wneud synnwyr o'r byd ac ymgysylltu ag ef.

Mae pobl yn canfod, yn dehongli ac yn darlunio digwyddiadau a phrofiadau mewn ffyrdd gwahanol.

Mae ein byd naturiol yn amrywiol ac yn ddynamig, ac mae prosesau ffisegol a gweithredoedd dynol yn dylanwadu arno.

Mae ymddygiad a chredoau dynol wedi dylanwadu ar gymdeithas ac wedi'i llywio

Mae dynoliaeth yn wynebu llawer o heriau a chyfleoedd sy'n gofyn am ymatebion gwybodus ac ystyriol.

Dylai dinasyddion fod yn egwyddorol ac yn wybodus, a dylent allu ymgysylltu â bywyd a gwaith.

Yr Hyn sy'n Bwysig 1 - Mae'r broses ymholi'n galluogi pobl i wneud synnwyr o'r byd ac ymgysylltu ag ef.

Mae'r broses ymholi yn galluogi pobl i wneud synnwyr o'r byd ac ymgysylltu ag ef.

Mae datblygu sgiliau ymholi o fewn disgyblaethau'r Dyniaethau yn galluogi disgyblion i wneud synnwyr o syniadau, gwybodaeth ac yn y pen draw, y byd o'u hamgylch. Mae hyn yn grymuso dysgwyr i fod yn gyfrifol am eu dysgu eu hunain ac yn rhoi'r adnoddau iddynt barhau i fynd ar drywydd gwybodaeth drwy gydol eu bywydau. Mae dysgwyr yn gofyn cwestiynau, yn datblygu syniadau ac yn rhagdybio canlyniadau ym mhob rhan o'r Dyniaethau. Drwy gasglu, dadansoddi a gwerthuso amrywiaeth o dystiolaeth, gall dysgwyr ddehongli a chysylltu a chysylltu ffeithiau, canfyddiadau a ffynonellau er mwyn cael gafael ar y wybodaeth berthnasol i lywio eu dealltwriaeth. Drwy feddwl yn feirniadol ac yn fyfyrionol am y dystiolaeth, maent yn dysgu llunio casgliadau a barn gydlynus sy'n seiliedig ar reswm a thystiolaeth. Mae dysgwyr yn gwerthuso'n feirniadol effeithiolrwydd y broses ymholi ac i ba raddau y mae wedi'u helpu i wneud synnwyr o'r byd ac ymgysylltu ag ef.

Gwybodaeth - mae angen i ddysgwyr wybod am:	Camau cynnydd	Rhesymeg

Sgiliau - mae angen i ddysgwyr allu gwneud y canlynol:	Camau cynnydd	Rhesymeg
Gofyn cwestiynau er mwyn saerïo ymholiadau.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ddatblyguyn fanylach ac â mwy o yn ystod pob cam cynnydd.	Yn hanfodol o ran dealltwriaeth dysgwyr gan ei bod yn bwysig bod yn chwilfrydig.
Pennu nodau ac amcanion ar gyfer ymholiadau.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 2 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd dilynol.	Mae'n bwysig i ddysgwr bennu nodau ac amcanion er mwyn deall y dull a gwybod pan fydd tasg wedi'i chwblhau. Hyrwyddo dysgu annibynnol. (Cyfrifoldeb trawsgwricwlaidd, yn rhyng-gysylltiedig â MDPH eraill)
Casglu dulliau ymchwilio cynradd ac eilaidd, gweithio gyda'r dulliau	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy	Cyfrifoldeb trawsgwricwlaidd ac mae'n bwysig i ddysgwyr nodi ffynonellau dibynadwy.

hynny a'u gwerthuso.	cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	
Dehongli canfyddiadau, dod i gasgliadau a/neu lunio gwahanol farn a'u cyflwyno gan ddefnyddio amrywiaeth o ddulliau.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae'n bwysig gan ei fod yn dangos dealltwriaeth o'r dystiolaeth a gasglwyd ganddynt.
Trafod a chyfiawnhau safbwyntiau a barnau.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 2 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd dilynol.	Cyfrifoldeb trawsgwricwlaidd i gyfathrebu'n effeithiol. Bod yn ddysgwyr uchelgeisiol a galluog. (4P)
Dethol yn annibynnol ddulliau ymholi sy'n benodol briodol ar gyfer y ddisgyblaeth Dyniaethau	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 5 ar lefel briodol o ran manylder a chymhlethdod.	Gall y broses ymholi amrywio o ddisgyblaeth i ddisgyblaeth, a bydd dewis a dethol y broses fwyaf addas yn caniatáu i'r dysgwr ddod yn ddysgwr annibynnol.
Myfyrio ar y broses ymholi	I'w brofi yn ystod cam cynnydd 2 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd dilynol.	Magu annibyniaeth. Mae hyn yn bwysig er mwyn cynnig cyfle i blant fyfyrion a gwella a thrwy hynny ddod yn ddysgwyr mwy gweithredol ac effro.
Gofyn cwestiynau pellach er mwyn datblygu'r ymholiad	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 4 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod cam 5.	Annibyniaeth i ofyn rhagor o gwestiynau – yn meithrin chwilfrydedd. Datrys problemau a helpu i'w datrys mewn ffordd weithredol.

Profiad - Mae angen i ddysgwyr brofi'r canlynol:	Camau Cynnydd	Rhesymeg
Profiad: Ystyried gwahanol fathau o ffynonellau a thystiolaeth	I'w brofi yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Gall tystiolaeth fod ar amrywiaeth o ffurfiau, dylai dysgwyr brofi amrywiaeth eang o ffynonellau er mwyn llunio barn gyfannol.
Meithrin y sgiliau angenrheidiol ar gyfer pob rhan o broses ymholi yn ogystal â'r broses ymholi yn ei chyfanrwydd.	I'w brofi yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Dylai dysgwyr ddeall perthnasedd pob rhan o'r broses ymholi, a sut mae pob rhan yn gysylltiedig â'r broses yn ei chyfanrwydd.

Deilliannau Cyflawniad ar gyfer y Datganiad Yr Hyn sy'n Bwysig

	Yr Hyn sy'n Bwysig 1
Cam Cynnydd 1	Gallaf ofyn cwestiynau ac awgrymu rhai atebion fel rhan o'm hymholiad. Gallaf ddiolgi a threfnu tystiolaeth o fewn fy ymholiad. Gallaf gofnodi arsylwadau fel rhan o'm hymholiad.
Cam Cynnydd 2	Rwy'n gofyn cwestiynau ac yn ymateb iddynt fel rhan o'm hymholiad. Rwy'n ymwybodol o'r gwahaniaeth rhwng ffaith a barn. Gallaf ddewis gwybodaeth o blith tystiolaeth a ddarperir er mwyn cael syniadau i'm galluogi i ateb cwestiynau penodol. Gallaf ddechongli data a chyfleu fy nghanfyddiadau. Gallaf nodi beth lwyddodd a beth aeth o'i le yn ystod fy ymholiad.
Cam Cynnydd 3	Rwy'n defnyddio fy ngwybodaeth a'm profiadau i ffurfio cwestiynau ar gyfer fy ymholiad. Rwy'n gwahaniaethu rhwng ffeithiau, barn, credoau, safbwyntiau ac yn rhoi rhesymau amdanynt. Rwy'n dod o hyd i dystiolaeth ac yn casglu tystiolaeth i ategu fy ymholiad. Gallaf ddechongli data a'u defnyddio i lywio fy nghasgliadau, gan roi rhesymau. Rwy'n barnu defnyddioldeb y dystiolaeth.
Cam Cynnydd 4	Rwy'n creu cysylltiadau rhwng fy ngwybodaeth a'm profiadau er mwyn ffurfio llinell ymholi, yn annibynnol. Rwy'n nodi ac yn dethol amrywiaeth o dystiolaeth berthnasol yn annibynnol a gallaf nodi ystyr er mwyn dod i gasgliadau rhesymegol. Rwy'n deall pwysigrwydd ffynonellau awdurdodol ac yn dechrau asesu eu heffaith. Rwy'n gwerthuso defnyddioldeb ac yn dadansoddi dibynadwyedd tystiolaeth. Wrth fyfyrion ar fy ymholiad, gallaf werthuso ei lwyddiant ac awgrymu gwelliannau.
Cam Cynnydd 5	Gallaf ddamcaniaethu canlyniadau am gyd-destun yr astudiaeth. Rwy'n casglu amrywiaeth o dystiolaeth berthnasol, gan gynnwys data meintioli ac ansoddol. Rwy'n dehongli tystiolaeth ac yn nodi ystyr, ac yn dod i gasgliadau, gan gyfodod a chyfuno amrywiaeth o dystiolaeth. Rwy'n gwerthuso defnyddioldeb y dystiolaeth ac yn dadansoddi ei dibynadwyedd yn seiliedig ar gynnwys, tarddiad, diben a chyd-destun. Rwy'n nodi gwendidau sy'n codi o gyflwyno data mewn modd ystadegol dewisol. Rwy'n deall effaith ffynonellau awdurdodol ac yn dadansoddi sut y cânt eu dehongli a'u defnyddio. Rwy'n barnu ac yn cyflwyno ymatebion sy'n ystyried safbwyntiau amrywiol, sy'n gydlynus, yn gytbwys ac sydd wedi'u cefnogi â thystiolaeth. Wrth fyfyrion ar fy ymholiad, gallaf werthuso ei lwyddiant yn annibynnol, awgrymu gwelliannau a mireinio fy methodoleg ar gyfer ymholiadau yn y dyfodol.

DRAFT

Yr Hyn sy'n Bwysig 2 - Mae pobl yn canfod, yn dehongli ac yn darlunio digwyddiadau a phrofiadau mewn ffyrdd gwahanol.

Mae pobl yn canfod, yn dehongli ac yn cynrychioli digwyddiadau a phrofiadau mewn ffyrdd gwahanol.

Mae'r Dyniaethau yn rhoi cyfle i ddysgwyr ystyried y gwahanol ffyrdd y mae pobl yn ystyried ac yn cynrychioli digwyddiadau a phrofiadau. Bydd dysgwyr yn meithrin eu dealltwriaeth o'r ffordd y caiff naratifau a chynrychioliadau eu llunio, sut a pham y mae dehongliadau o ddigwyddiadau a phrofiadau yn wahanol a sut mae pobl, amser, lle a chredoau yn dylanwadu ar ganfyddiadau. Mae dysgwyr yn gofyn cwestiynau beirniadol ac yn gwerthuso dilysrwydd dehongliadau a chynrychioliadau er mwyn creu eu dealltwriaeth wybodus a chytbwys eu hunain o ddigwyddiadau a phrofiadau.

Gwybodaeth - mae angen i ddysgwyr wybod am:	Camau cynnydd	Rhesymeg
Canfyddiadau, dehongliadau a chynrychioliadau o bobl a digwyddiadau pwysig, o'r gorffennol a'r presennol, o Gymru a'r byd ehangach. Mae dehongliadau yn aml yn newid dros amser.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae angen i ddisgyblion allu cydnabod y caiff pobl a digwyddiadau eu deall eu dehongli a'u cynrychioli'n wahanol. Dylent wybod pam bod dehongliadau yn wahanol, y gall dehongliadau newid a sut i gynnal gwerthusiad beirniadol ohonynt. Mae angen iddynt gydnabod sut a pham y mae canfyddiadau, dehongliadau a chynrychioliadau yn newid er mwyn gwneud synnwyr o ddisgrifiadau croes a chystadleuol. Mae addysgu disgyblion am wahanol ganfyddiadau, dehongliadau a chynrychioliadau yn eu hysbysu am y bobl a'u creodd a'r cymdeithasau roeddent yn rhan ohonynt, gan eu helpu i ddod yn ddinasyddion egwyddorol. Mae digwyddiadau yn cynnwys digwyddiadau hanesyddol, cymdeithasol, gwleidyddol ac economaidd.
Canfyddiadau, dehongliadau a chynrychioliadau o gredoau crefyddol ac anghrefyddol / safbwyntiau ac arferion byd-eang, gan gynnwys ideolegau a safbwyntiau gwleidyddol ac economaidd. Mae dehongliadau yn aml yn newid dros amser.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Fel uchod.

Sgiliau - mae angen i ddysgwyr allu gwneud y canlynol:	Camau Cynnydd	Rhesymeg
Sgil: Gwahaniaethu rhwng ffaith, barn, cred a safbwyntiau byd-eang.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 2 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth, pob cam cynnydd dilynol.	Mae hyn yn hanfodol er mwyn prosesu mewn ffordd feirniadol yr amrywiaeth o ddata a gwybodaeth sydd ar gael i ddysgwyr. Mae'n bwysig bod disgyblion yn gallu pwysu a mesur ffeithiau a safbwyntiau yn ofalus er mwyn dod i gasgliad gwybodus.
Sgil: Gwerthuso hygredded a dilysrwydd safbwyntiau, dehongliadau a phersbectifau.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 4 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth, camau cynnydd 5.	Mae'r sgil hwn yn hanfodol er mwyn deall credoau a safbwyntiau byd-eang amrywiol er mwyn i'r dysgwyr allu llunio eu credoau a'u safbwyntiau eu hunain
Sgil: Llunio a mynegi casgliadau gwybodus, cytbwys wedi'u cyfiawnhau.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 5 ar lefel briodol o ran manylder a chymhlethdod.	Mae hyn yn hanfodol er mwyn dangos dealltwriaeth gyffredinol o wybodaeth ac er mwyn i'r dysgwyr ddatblygu eu safbwyntiau eu hunain

Profiad - Mae angen i ddysgwyr brofi'r canlynol:	Camau Cynnydd	Rhesymeg
Profiad: Ystyried gwahanol gynrychioliadau a dehongliadau o'r gorffennol.	I'w brofi yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae'n bwysig i ddysgwyr brofi gwahanol gynrychioliadau a dehongliadau, er mwyn gwneud synnwyr o ddisgrifiadau croes a chystadleuol ac er mwyn deall cyd-destunau'r bobl a'u creodd a'r cymdeithasau roeddent yn rhan ohonynt. Bydd hyn yn eu helpu i ddod yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus.

Deilliannau Cyflawniad ar gyfer y Datganiad Yr Hyn sy'n Bwysig	
	Yr Hyn sy'n Bwysig 2
Cam Cynnydd 1	Rwy'n ymwybodol bod gan bobl safbwyntiau gwahanol am brofiadau cyfarwydd.
Cam Cynnydd 2	Rwy'n ymwybodol o'r gwahaniaeth rhwng ffaith a barn. Gallaf nodi y caiff digwyddiadau a phrofiadau eu hystyried a'u cynrychioli mewn ffyrdd gwahanol.
Cam Cynnydd 3	Gallaf wahaniaethu rhwng ffaith, barn, cred a safbwyntiau byd-eang a rhoi rhesymau am y gwahaniaethau. Gallaf ddisgrifio'r gwahanol safbwyntiau a chynrychioliadau sy'n gysylltiedig â digwyddiadau a phrofiadau.
Cam Cynnydd 4	Gallaf ystyried a rhoi rhywfaint o esboniad am y rhesymau dros wahanol safbwyntiau a phersbectifau o ddigwyddiadau a phrofiadau. Rwy'n deall ac yn dadansoddi sut a pham y cafodd digwyddiadau a phrofiadau eu dehongli a'u cynrychioli mewn gwahanol ffyrdd, ac rwy'n deall ei bod yn bosibl dod i gasgliadau gwahanol.
Cam Cynnydd 5	Gallaf edrych drwy wahanol lensys disgyblaethol wrth ystyried amrywiaeth o safbwyntiau a phersbectifau sy'n gysylltiedig â digwyddiadau a phrofiadau. Rwy'n ystyried y newidiadau yn y safbwyntiau a'r persbectifau hyn, gan ddibynnu ar amser, lleoedd a chredoau. Gallaf werthuso a chyfosod gwahanol ddehongliadau er mwyn dod i gasgliad gwybodus am ddigwyddiadau a phrofiadau. Gallaf werthuso hygredded a dilysrwydd safbwyntiau, dehongliadau a phersbectifau.

Yr Hyn sy'n Bwysig 3 - Mae ein byd naturiol yn amrywiol ac yn ddynamig, ac mae prosesau ffisegol a gweithredoedd dynol yn dylanwadu arno.

Mae ein byd naturiol yn amrywiol ac yn ddynamig, ac mae prosesau ffisegol a gweithredoedd dynol yn dylanwadu arno.

Mae astudio'r Dyniaethau yn helpu dysgwyr i nodi, deall a dadansoddi'r rhyngweithio amrywiol a dynamig rhwng pobl a lle. Mae prosesau ffisegol yng Nghymru, a'r byd ehangach, yn cael effaith fawr ar leoedd, amgylcheddau, tirweddau a bywydau pobl. Mae gweithredoedd dynol yn cael effaith fawr ar y byd naturiol. Mae gwerthfawrogi'r patrymau cymhleth hyn a chysylltiadau rhwng y gorffennol, y presennol a'r dyfodol yn bwysig er mwyn deall achosion a chanlyniadau newid. Mae arloesedd a datblygiadau economaidd a thechnolegol wedi llywio amgylchedd Cymru a'r byd naturiol ehangach, ac maent yn parhau i wneud hynny. Mae profi'r byd naturiol yn cyfrannu at ddealltwriaeth dysgwyr ac yn helpu i ddatblygu ysbrydolrwydd, llesiant ac ymdeimlad o le. Gall credoau, arferion, moeseg ac athroniaethau amrywiol ddylanwadu ar gyfrifoldeb dynol dros yr amgylchedd a'r camau gweithredu y mae pobl yn eu cymryd.

Gwybodaeth - mae angen i ddysgwyr wybod am:	Camau cynnydd	Rhesymeg
Daearyddiaeth ffisegol lleoedd ac amgylcheddau yng Nghymru a'r byd ehangach	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae hyn yn galluogi dysgwyr i ddeall eu hamgylcheddau lleol ac ehangach ac mae'n hanfodol er mwyn datblygu pwy ydynt ac o ble y maent yn dod. Hefyd, deall sut y caiff lleoedd eu llywio a'u datblygu dros amser.
Y prosesau ffisegol sydd wedi llywio'r byd naturiol, ac sy'n parhau i wneud hynny.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae'n galluogi disgyblion i ddeall sut mae'r byd yn gweithio er mwyn creu dinasyddion gwybodus.
Effaith newidiadau ffisegol ar y byd naturiol.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 2 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth, pob cam cynnydd dilynol.	Mae'n bwysig bod dysgwyr yn deall yr effeithiau a gaiff newidiadau ffisegol ar y byd naturiol er mwyn ymateb yn briodol.
Effaith gweithredoedd dynol (cymdeithasol, economaidd, busnes a thechnolegol) ar y byd naturiol.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth, pob cam cynnydd.	Mae'n bwysig bod dysgwyr yn deall yr effeithiau a gaiff gweithredoedd dynol ar y byd naturiol er mwyn ymateb yn briodol nawr ac yn y dyfodol.
Effaith prosesau ffisegol ar fywydau pobl.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy	Mae'n bwysig bod dysgwyr yn deall yr effeithiau a gaiff newidiadau ffisegol ar y byd naturiol er mwyn ymateb yn briodol.

	cymhleth, pob cam cynnydd.	
Patrymau, tueddiadau a dosbarthiadau lleoedd a gofodau yng Nghymru a'r byd ehangach	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 2 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth, pob cam cynnydd dilynol.	Cysyniadau hanfodol sy'n galluogi dysgwyr i ddeall pwysigrwydd lleoliad a thueddiadau er mwyn iddynt allu cysylltu eu dealltwriaeth â'r hyn sy'n digwydd mewn lleoedd eraill yn y byd a rhagfynegi tueddiadau yn y dyfodol.
Y credoau crefyddol ac anghrefyddol am darddiadau'r byd naturiol.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Dylai dysgwyr feddu ar ddealltwriaeth o wahanol safbwyntiau o ran creu'r byd er mwyn datblygu eu credoau eu hunain.
Safbwyntiau a chredoau o ran cyfrifoldeb byd-eang am y byd naturiol.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae'n bwysig i ddysgwyr feddu ar ddealltwriaeth o wahanol safbwyntiau o ran cyfrifoldebau byd-eang er mwyn dod yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus.
Deall achos, effaith, parhad, newid a phwysigrwydd a sut y gellir eu cysylltu.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Cysyniadau hanfodol sy'n galluogi dysgwyr i ddeall sut a pham y mae pethau'n newid.

Sgiliau - mae angen i ddysgwyr allu gwneud y canlynol:	Camau cynnydd	Rhesymeg
Deall, dangos a chymhwyso sgiliau map yng nghyd-destun mapiau traddodiadol a digidol.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae'n bwysig gan fod angen i ddysgwyr wybod ble mae eu hardal leol, ble mae lleoedd eraill ynghyd â'r cysylltiad rhwng gwahanol leoedd.

Profiad - Mae angen i ddysgwyr brofi'r canlynol:	Camau cynnydd	Rhesymeg
Profiad: Dysgu yn yr awyr agored.	I'w brofi yn ystod pob cam cynnydd ond yn hanfodol ar gyfer cam cynnydd 1 a 2.	Mae dysgu y tu allan i'r ystafell ddosbarth yn helpu dysgwyr i ddatblygu ffyrdd iach a gweithgar o fyw, gan roi cyswllt iddynt â'r byd naturiol, cyfleoedd i ddeall a pharchu natur, cefnogi sgiliau datrys problemau a meithrin ymdeimlad o ryfeddod a syndod mewn perthynas â'u hamgylchedd.
Profiad: Gwaith maes sy'n meithrin dealltwriaeth o brosesau	I'w brofi yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod	Mae gwaith maes yn elfen allweddol o'r datganiad hwn a datganiad 5. Mae ei brofi'n uniongyrchol yn cynnig cyfleoedd i wella dealltwriaeth.

daearyddol.	pob cam cynnydd.	
Profiad: Defnyddio a dehongli ffotograffau o'r awyr, mapiau'r byd, atlasau, globau a mapiau digidol/cyfrifiadurol a chreu mapiau ar wahanol raddfeydd.	I'w brofi yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae'n bwysig gan fod angen i ddysgwyr wybod ble mae eu hardal leol, ble mae lleoedd eraill a'r cysylltiad rhwng gwahanol leoedd. Mae'n bwysig i ddisgyblion ddeall sgiliau gofodol.
Profiad: Profi rhyfeddod a syndod, er mwyn gwneud synnwyr o'r byd naturiol.	I'w brofi yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Yn hanfodol ar gyfer datblygiad ysbrydol dysgwr.
Profiad: Dangos gofal, cyfrifoldeb, pryder a pharch at yr amgylchedd.	I'w brofi yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth, pob cam cynnydd.	Gallu profi sut i ofalu am yr amgylchedd mewn ffordd ymarferol a gweld effaith hynny ar y dyfodol.

DRAFT

Deilliannau Cyflawniad ar gyfer y Datganiad Yr Hyn sy'n Bwysig

	Yr Hyn sy'n Bwysig 3
Cam Cynnydd 1	Gallaf nodi nodweddion amrywiaeth o leoedd. Rwy'n ymwybodol o'r newidiadau sydd wedi digwydd ac sy'n parhau i ddigwydd, yn fy ardal leol. Gallaf gyfleu fy nheimpladau a'm syniadau am wahanol leoedd.
Cam Cynnydd 2	Rwy'n ymwybodol ymhle mae'r lleoedd rwy'n dysgu amdanynt. Gallaf ddisgrifio nodweddion y lleoedd rwy'n dysgu amdanynt. Rwy'n ymwybodol bod pobl a'r byd naturiol yn rhyngweithio mewn gwahanol ffyrdd ac, o ganlyniad, rwy'n gwybod y gall nodweddion y lleoedd hynny newid. Gallaf ddisgrifio fy syniadau a'm teimpladau am y byd naturiol. Rwy'n ymwybodol bod gan bobl gyfrifoldeb tuag at yr amgylchedd.
Cam Cynnydd 3	Rwy'n deall bod lleoedd, amgylcheddau a thirweddau yn amrywio oherwydd prosesau ffisegol. Gallaf nodi achosion a chanlyniadau prosesau ffisegol. Gallaf ddisgrifio sut mae prosesau ffisegol a gweithredoedd dynol yn rhyngweithio. Rwy'n disgrifio newid a pharhad sy'n digwydd mewn lleoedd rwy'n dysgu amdanynt a'r effaith y maent yn ei chael ar fywydau pobl. Rwy'n gwybod bod gwahanol esboniadau ar gyfer bodolaeth y byd naturiol. Rwy'n deall y bydd credoau a safbwyntiau crefyddol ac anghrefyddol amrywiol yn effeithio ar ymatebion pobl i'w cyfrifoldeb amgylcheddol.
Cam Cynnydd 4	Gallaf egluro sut y gall newid amrywio o ran maint a chyflymder ac egluro sut mae newid a pharhad yn effeithio ar le. Rwy'n egluro ac yn gwerthuso pwysigrwydd achosion a chanlyniadau digwyddiadau a newidiadau dros amser yn y byd naturiol, ac yn rhagfynegi canlyniadau posibl. Gallaf egluro'r rhyngweithio rhwng amrywiaeth o brosesau ffisegol ac ymddygiad dynol. Gallaf ddisgrifio ac egluro patrymau a dosbarthiadau ar ystod o raddfeydd. Gallaf werthuso esboniadau cyferbyniol dros fodolaeth y byd naturiol. Gallaf werthuso sut y gall credoau ac arferion crefyddol ac anghrefyddol amrywiol effeithio ar y byd naturiol a sut y gallant ddylanwadu ar ymatebion i gyfrifoldeb amgylcheddol.
Cam Cynnydd 5	Gallaf edrych drwy gwahanol lensys disgyblaethol wrth gynnal archwiliad beirniadol o'r ffordd y mae newid a pharhad yn gyd-ddibynnol. Rwy'n cyfod achosion a chanlyniadau lluosog, ac yn dadansoddi sut maent yn rhyngweithio. Rwy'n nodi ac yn deall canlyniadau bwriadol ac anfwriadol gweithredoedd dynol ar y byd naturiol. Rwy'n deall cymhlethdod a natur ddynamig y byd naturiol a chyd-ddibyniaeth gweithredoedd dynol a'r amgylchedd naturiol. Rwy'n dethol ac yn cyfiawnhau dulliau o gynrychioli lleoedd, amgylcheddau a phatrymau gan ddefnyddio cartograffeg. Gallaf ddadansoddi ac ymateb yn feirniadol i wahanol esboniadau ar gyfer bodolaeth y byd naturiol. Gallaf gynnal archwiliad beirniadol o'r ymatebion crefyddol ac anghrefyddol amrywiol i gyfrifoldeb amgylcheddol.

Yr Hyn sy'n Bwysig 4 - Mae ymddygiad a chredoau dynol wedi dylanwadu ar gymdeithas ac wedi'i llywio

Mae ymddygiad a chredoau dynol wedi dylanwadu ar gymdeithas ac wedi'i llywio

Mae'r Dyniaethau yn galluogi dysgwyr i ddeall sut y mae cymdeithasau yng Nghymru, ym Mhrydain a'r byd ehangach wedi'u ffurfio a sut y mae unigolion, cymunedau, ffactorau gwleidyddol ac economaidd, gwerthoedd diwylliannol a chredoau ac arferion crefyddol ac anghrefyddol wedi dylanwadu arnynt. Mae cymdeithasau wedi profi parhad a newid sydd wedi effeithio ar fywydau pobl yng Nghymru, ym Mhrydain ac yn y byd ehangach, ac sy'n parhau i wneud hynny. Mae achosion a chanlyniadau gweithredoedd dynol yn y gorffennol a'r presennol wedi llywio cymdeithas a'r ffordd y mae wedi datblygu, ar adegau gwahanol ac mewn lleoedd gwahanol. Mae'n hanfodol bod disgyblion yn cael cyfleoedd i weld cysylltiadau rhwng cymdeithas heddiw a'r gorffennol, a gweld sut mae safbwyntiau crefyddol ac anghrefyddol amrywiol wedi esblygu dros amser a sut y maent wedi dylanwadu ar ymddygiad a chredoau pobl yng Nghymru a'r byd ehangach heddiw.

Gwybodaeth - mae angen i ddysgwyr wybod am:	Camau cynnydd	Rhesymeg
Pobl a digwyddiadau pwysig ar draws amrywiaeth o gyfnodau hanesyddol yng Nghymru ac yn y byd ehangach.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae sail gwybodaeth a dealltwriaeth gadarn o'r ffordd y mae pobl a digwyddiadau wedi llywio cymdeithasau yn hanfodol er mwyn datblygu dysgwyr egwyddorol, gwybodus ac uchelgeisiol a all osod eu bywyd a'u profiadau eu hunain mewn cyd-destun.
Ideolegau, credoau ac arferion gwleidyddol ac economaidd sydd wedi dylanwadu ar gymdeithas yng Nghymru ac ar	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 3 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd dilynol.	Gall ideolegau a chredoau gwleidyddol ac economaidd ddylanwadu ar y ffordd y mae pobl yn dewis gweithredu ee. Democratiaeth, Comiwnyddiaeth

gymdeithasau ledled y byd ac wedi'u llywio.		
Amrywiaeth o wahanol systemau gwleidyddol, sydd wedi llywio cymdeithas ar lefel leol, yng Nghymru, ym Mhrydain ac ar lefel fyd-eang.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 3 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd dilynol.	Mae systemau llywodraethu, arddulliau llywodraethu ac awdurdod yn caniatáu neu'n cyfyngu, yn cefnogi neu'n atal mathau o ymddygiad a gweithredoedd dynol ee. Democratiaeth, Awtocratiaeth, Unbennaeth.
Gwahaniaethau economaidd-gymdeithasol a diwylliannol sydd wedi llywio cymdeithasau lleol, cymdeithasau yng Nghymru, ym Mhrydain ac yn fyd-eang.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 2 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd dilynol.	Mae gwahaniaethau economaidd-gymdeithasol ac arferion diwylliannol yn dylanwadu ar gredoau dynol ac felly ar weithredoedd dynol
Credoau crefyddol ac anghrefyddol / safbwyntiau byd-eang, traddodiadau ac arferion a sut maent yn ffurfio cymdeithasau ac yn dylanwadu arnynt, yn y gorffennol a'r presennol, yng Nghymru, ym Mhrydain ac yn y byd ehangach.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae deall pwysigrwydd credoau crefyddol ac anghrefyddol / safbwyntiau byd-eang, arferion, ffyrdd o fyw, defodau, seremonïau a gwyliau a'u symbolaeth yn helpu i ddatblygu dinasyddion egwyddorol ac yn galluogi dysgwyr i ddeall credoau sy'n wahanol i'w credoau eu hunain.
Parhad a newid, pwysigrwydd, achos a chanlyniadau a nodweddion tebyg a gwahaniaethau.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae deall natur newid yn hanfodol er mwyn deall y gorffennol a'r dyfodol ac felly mae'n sgil allweddol o ran y datganiad Yr Hyn sy'n Bwysig hwn.

Sgiliau - mae angen i ddysgwyr allu gwneud y canlynol:	Camau Cynnydd	Rhesymeg
Cronoleg ac amser	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae deall cronoleg a'r ffordd y mae cymdeithas wedi newid dros amser yn sgil allweddol o ran y datganiad yr Hyn sy'n Bwysig hwn. Er mwyn dod yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus mae'n hanfodol bod disgyblion yn meddu ar wybodaeth am gymdeithas a dealltwriaeth ohoni, ac yn deall sut y mae ymddygiad dynol a chredoau wedi dylanwadu arni ar wahanol adegau ac mewn gwahanol leoedd,.

Profiad - Mae angen i ddysgwyr brofi'r canlynol:	Camau Cynnydd	Rhesymeg
Ymweld ag amgueddfa leol a/neu safle hanesyddol.	I'w brofi yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae hyn yn bwysig er mwyn i ddisgyblion feithrin dealltwriaeth well o'r gorffennol a'r presennol drwy brofi cyfleoedd dilys i deimlo bod cysylltiad rhyngddynt â'r ffordd roedd pobl yn byw yn y gorffennol. (Profiad o wybodaeth a dealltwriaeth o'r byd yn ystod y Cyfnod Sylfaen)
Rhyngweithio ag amrywiaeth o ffynonellau, arteffactau, adeiladau, safleoedd a phobl berthnasol.	I'w brofi yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae hyn yn bwysig er mwyn i ddisgyblion feithrin dealltwriaeth well o'r gorffennol a'r presennol drwy brofi cyfleoedd dilys i deimlo bod cysylltiad rhyngddynt â'r ffordd roedd pobl yn byw yn y gorffennol. (Profiad o wybodaeth a dealltwriaeth o'r byd yn ystod y Cyfnod Sylfaen)
Cyfleoedd i ystyried hunaniaeth ddiwylliannol pob plentyn a dod yn gynyddol ymwybodol o'r traddodiadau a'r dathliadau sy'n bwysig o fewn diwylliannau yng Nghymru.	I'w brofi yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae'n bwysig i ddisgyblion ddathlu gwahanol ddiwylliannau a chydabod eu diwylliant eu hunain a diwylliannau eraill a meithrin ymwybyddiaeth gadarnhaol ohonynt. Dylid datblygu agweddau cadarnhaol er mwyn galluogi plant i ddod yn gynyddol ymwybodol o'r amrywiaeth o ddiwylliannau ac ieithoedd sy'n bodoli yng Nghymru amlddiwylliannol, a gwerthfawrogi gwerth yr amrywiaeth honno. (O Datblygiad Personol a Chymdeithasol, Llesiant ac

Deilliannau Cyflawniad ar gyfer y Datganiad Yr Hyn sy'n Bwysig

	Yr Hyn sy'n Bwysig
Cam Cynnydd 1	Rwy'n nodi adegau, digwyddiadau a thraddodiadau arbennig yn fy nghymdeithas. Rwy'n nodi agweddau ar gymdeithasau yn y gorffennol a rhai o'r prif ddigwyddiadau a phobl rwyf wedi'u hastudio. Rwy'n ymwybodol o agweddau ar hunaniaethau diwylliannol yng Nghymru. Gwn nad yw pob unigolyn o fewn cymdeithas yr un fath.
Cam Cynnydd 2	Gallaf roi digwyddiadau mewn trefn a deall y gall y gorffennol gael ei rannu'n gyfnodau amser penodol. Gwn nad yw cymdeithasau yn sefydlog ac y bu newidiadau, a bod rhain wedi digwydd dros amser. Gwn fod achosion a chanlyniadau yn gysylltiedig â digwyddiadau a bod ymddygiad dynol wedi dylanwadu ar yr achosion a'r canlyniadau hynny. Gallaf nodi diwylliannau o'r presennol a'r gorffennol yng Nghymru a'r byd ehangach. Rwy'n cydnabod bod gan gymdeithasau amrywiaeth o arweinyddwyr. Rwy'n deall bod cymdeithas yn cynnwys grwpiau amrywiol o bobl sy'n gallu credu mewn gwahanol bethau, yn byw ac yn ymarfer mewn gwahanol ffyrdd.
Cam Cynnydd 3	Rwy'n deall bod gwahanol ddiwylliannau o'r presennol a'r gorffennol yn cyfrannu at y gymdeithas amrywiol a geir yng Nghymru a'r byd ehangach. Gallaf ddisgrifio digwyddiadau mewn trefn gronolegol a thrafod sut mae cymdeithasau wedi newid ac wedi aros yr un fath. Gallaf nodi achosion a chanlyniadau byrdymor a hirdymor newidiadau mewn cymdeithas a chreu cysylltiadau rhyngddynt. Rwy'n deall y gall y newidiadau hyn gael effaith gadarnhaol neu negyddol ar fywydau a gweithredoedd pobl. Gallaf ddisgrifio sut mae pobl wedi gwneud cyfraniadau sylweddol at gymdeithas yng Nghymru a'r byd ehangach. Rwy'n deall y nodweddion tebyg a'r gwahaniaethau o fewn credoau ac arferion crefyddol ac anghrefyddol craidd a sut y maent wedi effeithio ar weithredoedd a phenderfyniadau ac wedi dylanwadu arnynt. Gallaf ddisgrifio sut y gall pobl arwain cymdeithasau mewn gwahanol ffyrdd a sut y maent wedi gwneud hynny.
Cam Cynnydd 4	Rwy'n deall sut mae achosion a chanlyniadau digwyddiadau'r gorffennol yn bwysig o ran ffurfiant a datblygiad cymdeithasau. Rwy'n deall bod ymddygiad a chydberthnasau dynol yn y gorffennol yn dylanwadu ar amrywiaeth ddiwylliannol. Gallaf nodi trobwyntiau pwysig ac achosion a chanlyniadau hirdymor/byrdymor, gan egluro'r effeithiau cadarnhaol a negyddol. Gallaf ddadansoddi newidiadau a chysylltiadau dros/ar hyd amser, lle a'r economi. Gallaf egluro a gwerthuso cyfraniadau pobl at gymdeithas yng Nghymru a'r byd ehangach. Gallaf werthuso'r effaith y mae credoau ac arferion crefyddol ac anghrefyddol amrywiol wedi'i chael ar fywydau unigolion a chymdeithasau yng Nghymru a'r byd. Rwy'n deall sut mae systemau llywodraethu yng Nghymru wedi newid dros amser. Gallaf eu cymharu â systemau llywodraethu eraill ac egluro eu heffaith.

<p>Cam Cynnydd 5</p>	<p>Gallaf edrych drwy wahanol lensys disgyblaethol wrth nodi ac egluro natur gymhleth gwahanol ffactorau o fewn cymdeithas yng Nghymru a'r byd ehangach. Gallaf ddadansoddi sut mae diwylliannau wedi addasu ac wedi newid a'r effaith y mae hyn wedi'i chael ar gymdeithas. Gallaf gategoreiddio achosion a chanlyniadau lluosog a dadansoddi'r gydberthynas rhyngddynt. Gallaf ddadansoddi cysylltiadau rhwng nodweddion cymdeithasau ledled y byd ac ar draws cyfnodau o amser, y trobwyntiau pwysig a dod i gasgliadau rhesymegol a chyfiawnhau'r casgliadau hyn. Gallaf gynnal archwiliad beirniadol i ddangos nad proses unigol yw newid a pharhad. Rwy'n deall bod achosion a chanlyniadau yn y gorffennol sy'n bwysig i Gymru, pobl Cymru a'r byd ehangach yn gymhleth. Gallaf nodi a dadansoddi'r effaith a gaiff lleoliad daearyddol, maes dylanwad a diwylliant ar safbwyntiau pobl a'u hymatebion i amrywiaeth o faterion. Gallaf ddadansoddi a gwerthuso sut y gall demograffeg ardal newid dros amser a llywio cymdeithas. Gallaf gynnal gwerthusiad blaenorol o effaith anghydraddoldebau ar safbwyntiau ac ymatebion pobl o fewn cymdeithasau a rhwng cymdeithasau. Rwy'n deall y gwahanol strwythurau a systemau ar gyfer llywodraethu yng Nghymru a'r byd ehangach a'r effaith y mae hyn wedi'i chael ar gymdeithasau a'r datblygiadau democrataidd a chyfreithiol yng Nghymru. Gallaf ddadansoddi'r effaith y mae credoau ac arferion crefyddol ac anghrefyddol amrywiol wedi'i chael ar fywydau unigolion a chymdeithasau yng Nghymru a'r byd. Gallaf werthuso sut y ceir gwrthdaro a sut mae cyfleoedd yn codi o wahanol greddoau ac arferion diwylliannol, crefyddol ac anghrefyddol, a sut yr ymdrinnir â'r rhain â chanlyniadau gwahanol.</p> <p><u>Dull cyflwyno amgen ar gyfer AA yn ystod cam cynnydd 5:</u></p> <p>Hanes</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gallaf nodi ac egluro natur gymhleth gwahanol ffactorau o fewn cymdeithas yng Nghymru a'r byd ehangach. • Gallaf gynnal dadansoddiad beirniadol o sut mae diwylliannau wedi addasu a newid a chanlyniadau hyn o ran cymdeithas. • Gallaf gategoreiddio achosion a chanlyniadau lluosog a dadansoddi'r gydberthynas rhyngddynt. • Gallaf ddadansoddi cysylltiadau rhwng nodweddion cymdeithasau ledled y byd ac ar draws cyfnodau o amser, y newidiadau, y trobwyntiau a'r nodweddion tebyg pwysig a dod i gasgliadau rhesymegol wedi'u cyfiawnhau. • Gallaf gynnal archwiliad beirniadol i ddangos nad proses unigol yw newid a pharhad. • Rwy'n deall bod achosion, canlyniadau ac esboniadau yn y gorffennol o ddigwyddiadau sydd o bwys i Gymru a phobl Cymru yn gymhleth a sut a pham y cawsant eu herio.

Daearyddiaeth

- Gallaf nodi a dadansoddi'r effaith a gaiff lleoliad daearyddol a diwylliant ar safbwyntiau pobl a'u hymatebion i amrywiaeth o faterion.
- Gallaf ddadansoddi a gwerthuso sut y gall demograffeg ardal newid dros amser a llywio cymdeithas.
- Gallaf gynnal gwerthusiad blaenorol o effaith anghydraddoldebau ar safbwyntiau ac ymatebion pobl o fewn cymdeithasau a rhwng cymdeithasau.

Addysg Grefyddol

- Gallaf gynnal dadansoddiad beirniadol o'r effaith y mae credoau ac arferion crefyddol ac anghrefyddol amrywiol wedi'i chael ar fywydau unigolion a chymdeithasau yng Nghymru a'r byd.
- Gallaf werthuso sut y ceir gwrthdaro a sut mae cyfleoedd yn codi o wahanol gredoau ac arferion diwylliannol, crefyddol ac anghrefyddol, a sut yr ymdrinnir â'r rhain â chanlyniadau gwahanol.

Busnes

- Rwy'n deall y gwahanol strwythurau a systemau ar gyfer llywodraethu yng Nghymru a'r byd ehangach a'r effaith y mae hyn wedi'i chael ar gymdeithasau a'r datblygiadau democrataidd a chyfreithiol yng Nghymru.

Yr Hyn sy'n Bwysig 5 - Mae dynoliaeth yn wynebu llawer o heriau a chyfleoedd sy'n gofyn am ymatebion gwybodus ac ystyriol.

Mae dynoliaeth yn wynebu llawer o heriau a chyfleoedd sy'n gofyn am ymatebion gwybodus ac ystyriol.

Mae deall heriau a chyfleoedd lleol, cenedlaethol a byd-eang cyfredol yn hanfodol er mwyn dod yn ddinesydd egwyddorol a gwybodus. Dylai dysgwyr ddatblygu safbwyntiau gwybodus am heriau a chyfleoedd y mae pobl yng Nghymru a'r byd ehangach yn eu hwynebu. Drwy ystyried cwestiynau hanfodol, bydd dysgwyr yn deall bod credoau, profiadau, safbwyntiau ac amgylchiadau pobl yn dylanwadu ar eu hymatebion i heriau a chyfleoedd. Bydd dysgwyr yn deall ac yn gwerthuso llwyddiant a phriodolrwydd ymatebion amrywiol i heriau a chyfleoedd. Byddant hefyd yn ffurfio ac yn cyfiawnhau eu safbwyntiau am heriau a chyfleoedd yn seiliedig ar eu dealltwriaeth o werthoedd, credoau a safbwyntiau pobl.

Gwybodaeth - mae angen i ddysgwyr wybod am:	Camau Cynnydd	Rhesymeg
Yr heriau a'r cyfleoedd amgylcheddol, cymdeithasol a diwylliannol sy'n wynebu Cymru a'r byd a tharddiadau hanesyddol yr heriau a'r cyfleoedd hyn.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Nododd y Gymdeithas Ddaearyddol fod cynaliadwyedd yn her ac yn gyfle allweddol. Roedd o'r farn y dylid cynnwys y cysyniad hwn ar bob lefel er mwyn i ddysgwyr allu archwilio heriau cyd-ddibynnol sy'n seiliedig ar ddyfodol cynaliadwy, deall yr heriau hynny, ymateb iddynt a'u dadansoddi.
Yr heriau a'r cyfleoedd gwleidyddol, economaidd a thechnolegol sy'n wynebu Cymru a'r byd a tharddiadau hanesyddol yr heriau a'r cyfleoedd hyn.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 3 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth, pob cam cynnydd dilynol.	Gan fagu annibyniaeth, mae dysgwyr yn meithrin ymwybyddiaeth o'r cyfleoedd a'r heriau hyn yng Nghymru ac yn creu cysylltiadau rhyngddynt, er mwyn iddynt allu dangos eu hymrwymiad i ddyfodol cynaliadwy a dod yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus.
Yr heriau a'r cyfleoedd mewn perthynas â chredoau crefyddol ac anghrefyddol sy'n wynebu Cymru a'r byd a tharddiadau hanesyddol yr heriau a'r cyfleoedd hyn.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 3 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd dilynol.	Gan fagu annibyniaeth, mae dysgwyr yn meithrin ymwybyddiaeth o'r cyfleoedd a'r heriau hyn yng Nghymru ac yn creu cysylltiadau rhyngddynt, er mwyn iddynt allu dangos eu hymrwymiad i ddyfodol cynaliadwy a dod yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus.

--	--	--

Sgiliau - mae angen i ddysgwyr allu gwneud y canlynol:	Camau Cynnydd	Rhesymeg
Ymdrin â chwestiynau hanfodol er mwyn deall ymatebion pobl i heriau a chyfleoedd	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 3 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd dilynol.	Thema bwysig mewn Addysg Grefyddol

Profiad - Mae angen i ddysgwyr brofi'r canlynol:	Camau Cynnydd	Rhesymeg
Profiad: Ystyried her neu gyfle i ddynol ryw a ffyrdd y gallant ymateb iddi/iddo.	I'w brofi yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth, pob cam cynnydd.	Gall dysgwyr ddod yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus drwy ddatrys problemau.

Deilliannau Cyflawniad ar gyfer y Datganiad Yr Hyn sy'n Bwysig

	Yr Hyn sy'n Bwysig
Cam Cynnydd 1	Rwy'n ymwybodol o'r heriau a'r cyfleoedd y mae pobl yn eu hwynebu. Gallaf ddisgrifio'r heriau a'r cyfleoedd hyn a sut maent yn effeithio ar fy mywyd.
Cam Cynnydd 2	Rwy'n ymwybodol o'r heriau a'r cyfleoedd y mae pobl yng Nghymru a'r byd ehangach yn eu hwynebu a sut mae pobl yn ymateb iddynt. Rwy'n ymateb i gwestiynau am yr heriau a'r cyfleoedd rwy'n dysgu amdanynt. Rwy'n cyfleu fy safbwyntiau fy hun am heriau a chyfleoedd.
Cam Cynnydd 3	Gallaf ddisgrifio amrywiaeth o heriau a chyfleoedd y mae pobl yng Nghymru a'r byd ehangach yn eu hwynebu a chymharu ymatebion amrywiol pobl iddynt. Rwy'n ymateb i gwestiynau ac yn llunio fy marn fy hun am yr heriau a'r cyfleoedd a archwiliwyd, gan gyfiawnhau fy rhesymau. Rwy'n deall y gall credoau, safbwyntiau, profiadau ac amgylchiadau ddylanwadu ar fy ymateb ac ymatebion amrywiol eraill.
Cam Cynnydd 4	Gallaf egluro'r heriau a'r cyfleoedd y mae pobl yng Nghymru a'r byd ehangach yn eu hwynebu ac unrhyw gysylltiadau rhyngddynt. Rwy'n cymharu ymatebion i gwestiynau hollbwysig am yr heriau a'r cyfleoedd y mae dynol ryw yn eu hwynebu. Gallaf egluro sut y gall gwahanol gredoau a phrofiadau pobl ddylanwadu ar eu hymatebion. Rwy'n datblygu safbwyntiau gwybodus am yr heriau a'r cyfleoedd y mae pobl yng Nghymru a'r byd ehangach yn eu hwynebu. Rwy'n mynd ati'n annibynnol i gyfleu disgrifiad trefnus o amrywiaeth o farnau am yr heriau a'r cyfleoedd.
Cam Cynnydd 5	Gallaf edrych drwy wahanol lensys disgyblaethol wrth ystyried yr heriau a'r cyfleoedd y mae pobl yng Nghymru a'r byd ehangach yn eu hwynebu. Gallaf werthuso'r gwahanol ymatebion iddynt a'r effaith bosibl a gânt. Gallaf egluro pam bod pobl yn ymateb yn wahanol i heriau a chyfleoedd yn seiliedig ar wahanol gredoau a phrofiadau. Gallaf gyfosod amrywiaeth o ymatebion er mwyn dod i gasgliad annibynnol a chydlynol y gellir ei gadarnhau.

Yr Hyn sy'n Bwysig 6 - Dylai dinasyddion fod yn egwyddorol ac yn wybodus, a dylent allu ymgysylltu â bywyd a gwaith.

Dylai dinasyddion fod yn egwyddorol ac yn wybodus, a dylent allu ymgysylltu â bywyd a gwaith.

Mae'r Dyniaethau yn annog dysgwyr i feddwl yn feirniadol am ddulliau ymgysylltu egwyddorol, darbodus, entrepreneuraidd, gwleidyddol neu gymdeithasol yn eu cymunedau. Bydd dysgwyr yn deall eu hawliau a'u cyfrifoldebau fel dinasyddion egwyddorol, a phwysigrwydd sicrhau eu bod yn parchu hawliau eraill. Mae dysgwyr yn deall cyfrifoldebau cyfreithiol, moesol, crefyddol ac anghrefyddol unigolion a chanlyniadau methu â gweithredu'n unol â hynny. Bydd dysgwyr yn meithrin dealltwriaeth o hunaniaeth a hunaniaeth Gymreig. Byddant yn datblygu dealltwriaeth ymwybodol o'u rôl mewn cymdeithas, y byd gwaith ac o'r dylanwadau crefyddol, anghrefyddol, moesol ac egwyddorol ar fywydau pobl.

Gwybodaeth - mae angen i ddysgwyr wybod am:	Camau Cynnydd	Rhesymeg
Dylanwad ffigyrau hanesyddol, cyfoes a chrefyddol allweddol ar y broses o ddatblygu eu hagweddau a'u gwerthoedd eu hunain.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae'n bwysig bod dysgwyr yn deall beth sy'n dylanwadu ar y broses o ddatblygu eu barn a'u credoau.
Rolau economaidd a chymdeithasol y dysgwr ac eraill mewn cymdeithas a'u dewisiadau egwyddorol a moesol fel dinasyddion -	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae'n bwysig bod dysgwyr yn deall eu rôl economaidd bosibl mewn amrywiaeth o gymdeithasau a datblygiad economïau. Bydd dysgwyr yn ystyried dulliau ac enghreifftiau o gyfranogiad cymunedol cyfrifol ac egwyddorol o'r gorffennol a'r presennol a'u rôl wrth ddatblygu cyfiawnder/anghyfiawnder cymdeithasol, gan gynnwys (dosbarthiad cyfoeth, rhyddid crefyddol, rhagfarn a gwahaniaethu,

mewn cyd-destun lleol, yng Nghymru ac yn fyd-eang.		anghydraddoldeb).
Rôl wleidyddol y dysgwr ac eraill mewn cymdeithas a'u dewisiadau egwyddorol a moesol fel dinasyddion - mewn cyd-destun lleol, yng Nghymru ac yn fyd-eang.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae'n bwysig bod dysgwyr yn deall eu rôl wrth ymgysylltu'n wleidyddol, megis deall hawliau a chyfrifoldebau, gan gynnwys Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn a hawliau a chyfrifoldebau cyfreithiol yn ogystal â Datganiad Hawliau Dynol Cyffredinol y Cenhedloedd Unedig yn gyffredinol.
Amrywiaeth Hunaniaeth	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae'n bwysig bod dysgwyr yn ystyried gwahanol agweddau ar hunaniaeth: hunaniaeth genedlaethol, hunaniaeth leol, hunaniaeth grefyddol, hunaniaeth dosbarth, hunaniaeth rhywedd, hunaniaeth rywiol. Mae hyn yn bwysig er mwyn cydnabod a pharchu amrywiaeth yn eu hardal leol, yng Nghymru ac yn y byd ehangach. Yr angen i fodau dynol feddu ar ymdeimlad o hunaniaeth a diben diwylliannol a fu'n amlwg yng Nghymru drwy'r ffordd y mae crefydd a diwylliant wedi'u rhyngblethu.
Cyfreithiau, hawliau, cyfrifoldebau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol ac anghrefyddol sy'n dylanwadu ar eu hunaniaeth a'u bywyd eu hunain a phobl eraill.	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae'n bwysig i'r disgyblion ddysgu am gyfreithiau, hawliau, cyfrifoldebau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol ac anghrefyddol. Er mwyn dod yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus dylai dysgwyr ddeall eu rhyddid nhw ac eraill i fynegi credoau, emosiynau, profiadau crefyddol, arferion a threfniadau addoli, gan gynnwys ffyrdd y mae pobl yn addoli ac yn dathlu eu ffydd heddiw. Drwy ymgysylltu â'r ffactorau hyn, bydd dysgwyr yn ystyried eu hunaniaeth eu hunain, diben ac ystyr bywyd a sut maent yn perthyn i'r gymdeithas a'r byd y maent yn rhan ohonynt.
Hanfod ystyr bod yn rhan o'r ddynolryw sy'n ystyried gwerthoedd a rennir, hunaniaeth, gwerth personol,	I'w gyflwyno yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam	Mae deall beth yw ystyr bod yn rhan o'r ddynolryw yn helpu dysgwyr i ddatblygu eu hunaniaeth ac i ddeall diben ac ystyr bywyd er mwyn myfyrio ar y cwestiynau canlynol: Pwy ydw i? O ble rwy'n dod? Pam wyf yma?

creadigrwydd, dychymyg, cariad, ffyddlondeb a daioni.	cynnydd.	
---	----------	--

Sgiliau - Mae angen i ddysgwyr allu gwneud y canlynol:	Camau Cynnydd	Rhesymeg

Profiad - Mae angen i ddysgwyr brofi'r canlynol:	Camau Cynnydd	Rhesymeg
Profiad: Cyfleoedd i fyfrio ar eu hysbrydolrwydd a'i ddatblygu	I'w brofi yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Er mwyn dod yn fod dynol cytbwys, mae angen i ddysgwyr ddatblygu eu natur ysbrydol, eu chwilfrydedd deallusol, eu natur feddwl agored, eu goddefgarwch, eu hemosiwn, eu cydymdeimlad, eu sgiliau myfrio, eu greddf a'u hymdrechion i ddod o hyd i ystyr.
Profiad: Cyfleoedd i annog agweddau mentrus.	I'w brofi yn ystod cam cynnydd 2 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd dilynol.	Mae'n hanfodol bod myfyrwyr yn dysgu am fentergarwch er mwyn ymdrin ag agwedd economeg y Dyniaethau ac er mwyn datblygu dysgwyr creadigol a mentrus sy'n gwerthfawrogi eu rôl yn y byd gwaith ac yn deall y rôl honno.
Profiad: Cyfleoedd i ddatblygu eu hymdeimlad o fod yn un o ddinasyddion Cymru a'r byd	I'w brofi yn ystod cam cynnydd 1 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod pob cam cynnydd.	Mae'n bwysig bod dysgwyr yn meithrin ymdeimlad o ddinasyddiaeth er mwyn deall eu hunaniaeth eu hunain a'u hymdeimlad o berthyn yn ogystal â meithrin eu dealltwriaeth o eraill. Mae buddiannau economaidd yn gysylltiedig â datblygu dinasyddiaeth, yn ogystal â pharatoi dysgwyr i ddeall achosion a chanlyniadau eu gweithredoedd ar bobl o'u hamgylch yng Nghymru ac yn y byd ehangach. Mae meddu ar ymdeimlad o fod yn ddinesydd yn helpu dysgwyr i fyw mewn cymdeithas decach a mwy cynhwysol lle y mae pobl yn cymryd rhan ynddi ac yn perthyn iddi.

Profiad: Cynllunio cyfraniad cymunedol lleol neu fath o weithredu cymdeithasol yng Nghymru.	I'w brofi yn ystod cam cynnydd 4 ac yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod cam cynnydd 5.	Mae cynllunio cyfraniad cymunedol lleol neu fath o weithredu cymdeithasol yn rhoi cyfle i ddysgwyr ymdrin â phroblem gymdeithasol neu fater sy'n bwysig i'w cymuned leol, genedlaethol neu fyd-eang. Mae'n gofyn i ddysgwyr roi o'u hamser a dod o hyd i adnoddau eraill er lles pawb.
Profiad: Trafod materion cymdeithasol cyfredol yng Nghymru a'r byd ehangach	I'w brofi yn ystod cam cynnydd 3 a'i ailystyried yn fanylach ac mewn ffordd fwy cymhleth yn ystod y camau cynnydd dilynol.	Mae cymryd rhan mewn trafodaethau a dadleuon yn fodd amhrisiadwy i ddysgwyr gyfleu a phrofi eu dealltwriaeth, myfyrio ar ddilysrwydd safbwyntiau eraill a dod i gasgliadau gwybodus a chytbwys. Yn ei dro, mae hyn yn datblygu dysgwyr sy'n unigolion iach a hyderus.

Deilliannau Cyflawniad ar gyfer y Datganiad Yr Hyn sy'n Bwysig

	Yr Hyn sy'n Bwysig-
Cam Cynnydd 1	Rwy'n ymwybodol o bwy ydwyf ac fy mod yn rhan o wahanol gymunedau. Gallaf ddweud sut rwy'n teimlo a chydabod bod gan bobl eraill deimladau. Rwy'n ymwybodol bod pobl yn credu mewn gwahanol bethau. Rwy'n ymwybodol bod gennyf hawliau. Gwn y gwahaniaeth rhwng da a drwg. Gallaf ofalu am leoedd sy'n bwysig i mi. Rwy'n deall bod gan bobl wahanol fathau o swyddi a'u bod yn gwneud gwahanol fathau o waith. Rwy'n ymwybodol bod arian yn cael ei ddefnyddio yn y byd.
Cam Cynnydd 2	Mae gennyf ymdeimlad o hunaniaeth a gallaf ymgysylltu ag amrywiaeth o gymunedau. Rwy'n cydnabod pwysigrwydd rolau a chyfrifoldebau yn y cymunedau hynny. Gallaf ddangos sut rwy'n gyfrifol am fy nghymuned agos a'r gymuned ehangach ac egluro pam bod hyn yn bwysig. Rwy'n gwybod beth sy'n ymddygiad derbyniol ac rwy'n deall canlyniadau fy ngweithredoedd. Rwy'n datblygu cydymdeimlad tuag at eraill ac yn deall y gall credoau crefyddol ac anghrefyddol pobl effeithio ar eu hymddygiad a'u gweithredoedd, yn arbennig wrth ymateb i faterion egwyddorol. Rwy'n ymwybodol o'r gwahaniaethau rhwng swyddi pobl yn y byd gwaith ac yn datblygu fy sgiliau entrepreneuriaidd a'm defnydd o arian. Rwy'n ymwybodol o hawliau plentyn.
Cam Cynnydd 3	Rwy'n deall bod gwahanol agweddau yn gysylltiedig â'm hunaniaeth i a hunaniaethau pobl eraill. Rwyf wedi ymgymryd â rôl weithredol fel dinesydd cyfrifol yn fy nghymuned leol, yng Nghymru ac yn y byd ehangach. Gallaf drafod materion sy'n ymwneud â chyfiawnder cymdeithasol a chyfrifoldeb moesol. Gallaf ddisgrifio goblygiadau peidio â gofalu am yr amgylchedd i fi fy hun ac i eraill. Gallaf ddisgrifio sut mae pobl eraill yn teimlo mewn amrywiaeth o sefyllfaoedd. Rwy'n deall sut mae fy newisiadau a'm

	<p>hymddygiad yn effeithio ar faterion lleol, cenedlaethol a byd-eang. Gwn fod gan bobl wahanol safbwyntiau, gwahanol gredoau crefyddol ac anghrefyddol a gallaf egluro sut y gall hyn effeithio a dylanwadu ar eu gweithredoedd a'u penderfyniadau. Gallaf ddisgrifio materion egwyddorol ac ystyried amrywiaeth o ymatebion. Rwy'n deall democratiaeth a gallaf ymgysylltu â'r broses. Rwy'n ymwybodol o reolau a chyfreithiau ac yn eu dilyn ac rwy'n deall fy hawliau a'm cyfrifoldebau. Gallaf ddisgrifio amrywiaeth o swyddi a rolau sy'n bodoli mewn gwahanol rannau o'r byd gwaith. Rwyf wedi meithrin fy sgiliau entrepreneuriaidd drwy amrywiaeth o brofiadau ac yn deall elw a cholled.</p>
<p>Cam Cynnydd 4</p>	<p>Rwy'n deall hunaniaethau amrywiol eraill a'r ffyrdd y mae cymunedau yn rhyngweithio. Gallaf nodi, cynllunio a gweithredu er mwyn chwarae rhan weithredol fel dinesydd cyfrifol yn fy nghymuned leol, yng Nghymru ac yn y byd ehangach. Rwy'n deall effaith fy ngweithredoedd ar yr amgylchedd o'm rhan i fy hun ac o ran cenedlaethau'r dyfodol. Gallaf werthuso sut mae fy ngweithredoedd yn effeithio ar eraill a gallaf gydymdeimlo. Gallaf ddadansoddi sut mae credoau crefyddol ac anghrefyddol yn effeithio ar benderfyniadau moesol ac egwyddorol a wneir. Rwy'n cydnabod effaith awdurdod, democratiaeth, hawliau a chyfrifoldebau yng Nghymru a'r byd ehangach, a sut y gall newidiadau ddylanwadu ar y penderfyniadau a wneir. Gallaf ddeall fod hierarchaeth rolau o fewn amrywiol sectorau o'r economi a'r gwahanol rolau a swyddogaethau o fewn busnesau a sefydliadau. Gwn fod goblygiadau ariannol yn gysylltiedig ag ymgymryd ag un o'r rolau hynny. Rwy'n gweithredu mewn ffordd annibynnol wrth ymgymryd â gweithgareddau mentrus ac entrepreneuriaidd.</p>
<p>Cam Cynnydd 5</p>	<p>Gallaf ddadansoddi sut mae unigolion a chymunedau yn rhyngweithio ac egluro sut a pham mae'r rhyngweithiadau hyn wedi datblygu. Gallaf nodi, cynllunio, gweithredu a gwerthuso'r rôl rwy'n ei chwarae fel dinesydd cyfrifol yn fy nghymuned leol a'm cymuned ehangach, yng Nghymru ac yn y byd ehangach. Gallaf gydymdeimlo ag eraill ac addasu ymddygiad a gweithredoedd yn briodol. Gallaf werthuso llwyddiant strategaethau a roddwyd ar waith i ofalu am yr amgylchedd a'r byd ehangach ac awgrymu datrysiadau eraill posibl. Gallaf gynnal dadansoddiad beirniadol a chyfosod credoau ac arferion crefyddol ac anghrefyddol amrywiol a'u heffaith ar faterion moesol ac egwyddorol. Gallaf ddisgrifio ac egluro rôl rhanddeiliaid mewn busnes a'r economi. Rwyf wedi meithrin sgiliau entrepreneuriaidd a gallaf gymhwyso'r prosesau busnes er mwyn gallu cynllunio, gweithredu a gwerthuso. Rwy'n deall goblygiadau amrywiol amgylchiadau economaidd.</p>

Atodiad 2 – Diffiniad o'r Dyniaethau

Datblygwyd y diffiniad drafft canlynol gan y grŵp.

Mae'r Dyniaethau yn astudio profiad pobl yn y gorffennol a'r presennol. Mae'n galluogi i ni ystyried enghreifftiau posibl o'r dyfodol ar gyfer y ddynolryw/pobl Cymru a'r byd ehangach. Mae'r Dyniaethau yn cynnig amrywiaeth o lensys y gallwn eu defnyddio i ddeall a phrosesu profiadau'r ddynolryw. Mae'r Dyniaethau yn galluogi i ni feithrin hunanymwybyddiaeth a dealltwriaeth o'n lle yn y byd/lle Cymru yn y byd. Mae'r Dyniaethau yn cynnwys dysgu am y ffactorau sy'n dylanwadu ar gymdeithas, yr amgylchedd, diwylliant, ymddygiad pobl, y gydberthynas rhwng pobl a'r amgylchedd naturiol a chymdeithasol yng Nghymru a'r byd ehangach. Mae disgyblaethau'r Dyniaethau yn defnyddio proses ymholi sy'n greiddiol er mwyn datblygu ffordd o feddwl beirniadol. Mae'r Dyniaethau yn cynnig persbectifau i ni ystyried cysyniadau hanesyddol, daearyddol, crefyddol, anghrefyddol, gwleidyddol, economaidd a chymdeithasol/cymdeithasegol a chlasurol. Mae'r Dyniaethau yn anelu at annog dysgwyr i wneud cyfraniad cadarnhaol at eu cymunedau/cymdeithas yng Nghymru drwy ymgysylltu (ac ymgysylltu'n feirniadol) â materion lleol, cenedlaethol a byd-eang er mwyn dod yn ddinesyddion cyfrifol yng Nghymru a'r byd ehangach.

DRAFT